

A Varázsló

Személyek: Thomas Mann, Katia Pringsheim, későbbi Mann, Heinrich Mann, Michael Mann,

Hans Gerlingen, Maria Albrecht, későbbi Gerlingen, Ifjabb Hans Gerlingen, Samuel Fischer, Vladislav Moes, Bertold, Weber professzor, Johann Wolfgang Goethe

Prológus

Jó estét kívánok! Engedjenek meg néhány szót, mielőtt még elkezdénénk. Felolvasok valamit, amit Monika Mann, Thomas Mann egyik leánya írt:

„Egyszer vele együtt néztem a Hamletet, a megrázó párbajjelenetet, amelyben Hamlet keze vérzett. Az előadás végeztével apám azt mondta a színésznek: »A kezén igazi vér volt, ugye?« A színész kissé pökhendien és szárazon azt válaszolta, hogy az – fogkrém volt. Úgy tűnik, apámban egy pillanat alatt összedőlt minden illúzió. Ám abban az arcátlanságban, amely a fogkrémes trükkben rejtett, s amelyet a színész tanúsított, apám rövidesen elmélyült örömet lelt. - Micsoda kópé, hogyan is tudja átverni az embereket! Egy közönséges fogkrém segítségével elérem varázsolja a dán herceg vérére! Apám még mindig ezen gondolkodott, pedig valójában egy régi trükkről volt szó. Abban a szikár, szenvedélyes vágyban, hogy újra világot teremtsünk, az utánzás, a szemfényvesztés, az átverés iránti gyermeki, valamilyen ördögi hajlam rejtezett. El tudom képzelni azt a pillanatot, amikor apám egy kivételes értékű dísz nézeget, majd meglát egy másikat, hajszálpontosan olyat, ám ez a másik hamis, de ő mégis szinte szerelmesen a talmit szemléli, varázslatosnak tartva.”

Remélem, értik. Amit ma este fognak látni - az utánzás, illúzió, mint a vért helyettesítő fogkrém a színész karján. Nem a valóságot mutatjuk be.

* Apai ágon magyar (Süli) származású

Egyes személyeket valós emberekről mintáztunk, másokat nem. Egy történetet mesélünk el, semmi mást. Ideje elkezdenünk. Felkészültek? Az előadás 1891-ben kezdődik, Thomas Mann a professzor kérdéseire válaszol.

ELSŐ RÉSZ: 1.

A lübecki iskola, 1891. Thomas Mann áll és a professzor kérdéseire válaszol.

Professzor: Bastille eleste?

Thomas: 1805?

Professzor: Nem. Mikor halt meg Napóleon?

Thomas: Jaj, ezt tudom...

Hosszasan gondolkodik. A többi tanuló nevetgélni kezd.

Professzor: Nos? Hallhatjuk azt a dátumot?

Thomas: Tudtam, de elfelejtettem...

A tanulók nevetnek.

Professzor: Csendet!

Elhallgatnak, csak egyike-másika mosolyog.

Professzor: Mann, ez semmit sem ér. Hogyan akarsz levizsgázni, ha semmit sem tudsz? Ezek alapvető dolgok, amelyeket mindenkinek tudnia kell. Te meg csak bámulsz rám. Ül le és tanulj, vagy megbuksz a vizsgán. Világos?

Thomas: Világos.

Professzor: A bátyáddal nem voltak ilyen gondjaim.

Thomas bizonytalanul álldogál.

Professzor: Ül már le, te barom.

2.

Iskolaudvar. Thomas ül a padon és olvas. Hans Gerlingen közeleg.

Hans: Hé, te író!

Thomas: Szevasz, Hans.

Hans leül Thomas mellé, a zsebéből két cigarettát vesz elő.

Hans: Apától loptam.
 Thomas nevet.
 Thomas: Nem félsz, hogy megtudja?
 Hans: Ugyan már, mikor vesz észre két cigarettát?
 Hans *gyufát vesz elő, rágyújt, majd Thomas cigarettájához közelíti, hogy meggyújtsa.*
 Hans: Hallom, hogy Weber professzor dühös rád.
 Thomas: Weber hülye. „Miért nem vagy olyan, mint Heinrich?”
 Hans: Tényleg hülye. De te már megint nem tanultál, igaz? Tudod, hogy most mit csináltam?
 Thomas: Valamelyik lánnyal?
 Hans *(suttogva, bizalmasan)*: Megcsókoltam Eva Meierst. Az iskola tele van lánnyal. Gyere, keress magadnak egyet.
 Thomas: Miféle lányt? Hagyjál már, mit piszkálsz!
 Hans: Mi az, hogy „Hagyjál már!” Ne tessed magad, írókám! Akkor meg kiről álmodozol, Goethéről? Nézd, mennyi szépség vesz körül. Azt hiszem, tetszel Clarának.
 Thomas: Melyik Clarának?
 Hans: Manfredsonnak.
 Thomas: Clara Manfredson csak arra jó, hogy elkerüljük. Túlságosan is hasonlít a sárkányra.
 Hans: Hogy te milyen nehéz természet vagy! Jó, rendben, te csak várd, hogy megérintsen a szerelem.
 Thomas: Valami csodálatosat olvastam. Schiller Don Carlosát. Kölcsönadom, ha kéred.
 Hans: Lehet, hogy megvan otthon. A szüleim polcai tele vannak könyvekkel, de még egyet sem olvastak el. Lovagolni megyek. Velem jössz?
 Thomas: A lovaglás nem nekem való.
 Hans: Nem, persze, itt fogsz ülni, mint mindig... Nehéz veled. Nem is tudom, miért kedvellek. Majd találkozunk.
 Thomas: Találkozunk.
 Hans *elmeget, Thomas a táskájából füzetet, ceruzát vesz elő, és írni kezd. Egy nagyon csinos lány megy arra, Maria Albrecht, aki Thomashoz lép.*
 Maria: Mit csinálsz?
 Thomas *(kicsit zavartan)*: Maria!
 Maria *leül Thomas mellé.*
 Thomas: Nem csinállok semmit. Írok, semmi különös.

Maria elveszi Thomastól a füzetet.
 Maria *(olvas)*: Felix Krull. Egy szélhámos valóságai... Nevetséges.
 Thomas: Ez semmiség. Tudod-e, hogy az én koromban mit csinált Goethe?
 Maria: Nem. Mit csinált Goethe a te korodban?
 Thomas *(zavartan)*: Hát, nem is tudom, de biztosan valami fontosat...
 Maria: Te tényleg olvastad őt, Goethét?
 Thomas: Nem mindent, de olvastam a Faustot és Werthert... Annyira szeretnék olyan lenni, mint Goethe! Hogy író legyek, tudod, nagy író. Ez minden, amit akarok. Hogy író legyek. Ismered Hans Gerlingent?
 Maria: Igen.
 Thomas: Azt mondja, hogy egy lány kell nekem! Én meg azt mondom neki – „Hans, ez hülyeség”. Nincs nekem arra időm.
 Maria: Szívesebben olvasol?
 Thomas: Igen. Meg írok.
 Maria: Hazudsz.
 Thomas: Miért hazudnék? Hidd el, ez az igazság.
 Maria: Én nem vagyok szép neked?
 Thomas: Nem mondom, hogy nem vagy... szóval, igen... igen, szép vagy. A legszebb... De hiszen ezt mindenki tudja! Miért teszel fel nekem ilyen buta kérdéseket?
 Maria: Kíváncsiságból.
 Thomas: Nos, hát én válaszoltam. Mit mond Goethe a Faust második részében, azt mondja Faust a szép Helénának...
 Maria: Olvass nekem!
 Thomas: Faust második részét? Nincs nálam.
 Maria: Nem Goethe-re gondoltam... Valamire, ami a tiéd. Felix Krullt.
 Thomas: Eddig még senkit sem érdekelt.
 Maria: Engem érdekel... Olvasd.
 Thomas *(olvas)*: „Idestova délre járt az idő, amikor olyan nevek ütötték meg fülem, amelyeknek K volt a kezdőbetűje. Igen, de mintha a sors nyájasan incselkedni akart volna velem...”
 Maria *átöleli a vállát és megcsókolja.*
 Maria: Szép?
 Thomas *(kábán)*: Szép.
 Maria: Na, látod! Ha számodra jelent valamit, úgy vélem, nagy író leszel. A legnagyobb író!
 Maria *jókedvűen távozik.*
 Thomas *(szétszórtan, csodálkozva tartja te-*

nyerét a bal orcáján, amelyre a csókot kapta): Szerelem...

3.

Thomas Mann és még néhány fiú. Iskolaudvar. A legnagyobb, Bertold, Thomashoz lép és kitépi a könyvet a kezéből. Thomas megpróbálja visszaszerezni a könyvet, de nem sikerül neki, mert a könyvet egymásnak dobálják a fiúk, és nem is tudja, melyiknél fog legközelebb kikötni. A könyv végül ismét Bertoldhoz kerül.

Bertold: Mi ez? Egmont? A tanteremben a legnagyobb barom vagy, itt meg könyvekkel fontoskodsz, he? Azt hiszed, ez tetszeni fog a lányoknak?

Thomas: Mi közöd hozzá, te majom, add vissza azonnal a könyvet!

Bertold: Mit mondtál?

Thomas (*Bizonytalanabban, mint az imént*): Hogy majom vagy...

Bertold: Itt a könyved!

Bertold kinyitja a könyvet, laponként tépi szét és tömi Goethét a szájába. A gyerekek nevetnek. Thomas feldühödik, de fizikailag nem igazán erős, így lassanként próbálja eltolni magától Bertoldot. Mindenki nevet. Bertold a lökdösődést egy nagy pofonnal fejezi be, amelytől visszhangzik az egész iskola. Thomas sírni kezd. Becsöngetnek. A gyerekek elindulnak az órára, Thomas marad. Felszedegeti az Egmont kitépett oldalait és visszarakja a könyvbe.

4.

Álom. Thomas Mann, Goethe, körülöttük könyvek százszámra. Goethe óriási méretű.

Thomas: Goethe?

Goethe: Én vagyok.

Thomas: Én vagyok... én vagyok...

Goethe:

... Thomas Mann.

Thomas: Igen. Tényleg te vagy az?

Goethe: Hogy gondolod?

Thomas: Te tényleg Goethe vagy?

Goethe: Természetesen.

Thomas: Johann Wolfgang Goethe?

Goethe: Hallod-e, nagyon unalmas vagy. Nem mondtam már, hogy Goethe vagyok? Álmodsz. Tizenöt éves vagy. Nem véletlenül jelentem meg álmodban.

Thomas: Elnézést, csak... nem tudom elhinni,

hogy a német irodalom óriása előtt állok. Faust, Az ifjú Werther szenvedései...

Goethe: Iphigenia Tauriszban, Egmont...

Thomas: Eh, az Egmontot nem olvastam el – a kövér hülye Bertold miatt, az iskolából! Reggel széttépte az Egmontot és a számba tömte!

Goethe: Hát, ha fontoskodsz. Otthon olvass, ne az iskolában.

Thomas: Otthon is olvasok, meg az iskolában is... Író szeretnék lenni, olyan nagy író, Johann, mint te, sőt, egy napon szeretnék még túl is szárnyalni!

Goethe megsértődik.

Thomas: Ne haragudj...

Goethe: Nincs semmi baj. Ez a tanárok tragédiája. Mindegyik tanítvány felül akarja őket múlni. Nem te vagy az egyetlen. A bátyád is gyakran álmodott velem.

Thomas: Tudtam! Ezt sohasem vallotta volna be!

Goethe: Valójában ő gyakran idézte meg Szophoklész...

Thomas: Hülye! Goethe, ez a Heinrich semmit sem tud! Még hogy Szophoklész! Hogy is hasonlíthatja össze a nagy Goethével? A bátyám ugyan lehet nálam idősebb, de igazi dilettáns!

Goethe: Persze, Thomas. Nem ért ő az írás-hoz. Te meg jobb író leszel, mint ő, összehasonlíthatatlanul!

Thomas: Milyen jól esik ezt hallanom!

5.

Thomas Mann, Heinrich. Heinrich Thomas elé dobja az újságot.

Heinrich: Die Gesellschaft. Megjelentette a novellámat.

Thomas (érdektelenséget színelve): Igen?

Heinrich: El akarod olvasni?

Thomas: Hát, gyerünk.

Thomas kézbe veszi az újságot, Heinrich kitépi Thomas kezéből.

Heinrich: Nincs neked erre időd. Bolondot akarsz belőlünk csinálni, te kis hülye? Hogy elbukj minden vizsgán és szégyenbe hozd szenátor apádat és író bátyádat? Ül le és tanulj!

Thomas: Mi, te író? Egy novella alapján?

Heinrich: Regény is lesz. Meglásd.

Thomas: Majd te meglátod, ha elfog az ihlet, hogy én milyen művet fogok alkotni.

Heinrich: Ah, te nem lehetsz író.

Thomas: Miért nem?

Heinrich: Mert két testvér nem lehet író. Képtelenség. Ez semmiképp sem lehetséges. Az egyik testvér arra ítéltetett, hogy a másik árnyékában éljen. Esetünkben ez egészen biztosan te lennél, ezért feleslegesen ne törd magad.

Thomas: Annyira biztos vagy benne, hogy épp te vagy az a nagy író?

Heinrich (*az újságra mutat*): Hát, kettőnk közül kinek a művét nyomtatták ki? Ki készíti első kötetét a kiadó számára? Meglátod, mennyire ünnepezt lesz Heinrich Mann neve! Te meg ... azon gondolkodj, miként fogod az osztályzataidat kijavítani. Egyébként is, amíg a testvéredet Puskinnal és Goethével fogják összehasonlítani, te csak egy pincér leszel valamelyik lübecki étteremben.

Thomas: Hát jó, ha te így gondolod. De tíz év múlva jobb író leszek nálad. És szebb feleségem lesz.

Heinrich: Ez valamilyen ígéret?

Thomas: Igen.

Heinrich: Hát, akkor lássuk azt a csodát.

6.

Thomas belép az iskolaépületbe. Mögötte megjelenik Maria.

Maria (*a háta mögül*): Órára méysz?

Thomas: Órára... te is jössz?

Maria: Még nem döntöttem el...

Thomas (*nekibátorodva megfogja a kezét, és maga mellé ülteti a padra*): Ne menj órára, én sem megyek, ülj csak itt mellettem, majd... Beszélgetünk... vagy megcsókolhatsz még egyszer, ha akarsz...

Maria (*nevetve*): Ah, ti férfiak! Anyám szokta mondani: Maria, vigyázz a lányokkal, mert kibeszélnék a hátad mögött, és minden férfi érdeklődik majd irántad, de csak hogy megcsókold őket! Úgy látszik, anyámnak igaza van...

Thomas (*erősködve*): Nem, semmiképp! Nem tudom, talán mások igen, de én nem! Esküszöm! Szeretnék megírni valamit, csak neked, hogy aztán szeresd, mert az olyan lesz, mintha engem szeretnél.

Maria (*nevetve*): És mindezt egyetlen csók miatt?

Thomas: Hát, ilyen keveset jelent egy csók?

Maria (*feláll, jókedvűen*): Hát, ifjú Mann úr, úgy tűnik, hogy a bolhából csinál elefántot... megcsókoltalak... de hát az nem jelent sokat, tudod?

Thomas (*kevésbé határozottan*): Nem csókolnak meg még sosem, a lányok még csak rám sem pillantanak...

Maria: Szeretnél megcsókolni?

Thomas: Mindennél jobban a világon.

Maria: Hát akkor, gyere.

Elhelyezkedik. Thomas bátortalanul közelít hozzá. Majd megcsókolja. Az orcáját. A lány elneveti magát.

Thomas: Most mi van?

Maria: Nem oda gondoltam a csókot...

Thomas: Hanem?

Ránéz. Thomas erősen megfogja és szájon csókolja.

7.

Thomas és Goethe.

Thomas: Goethe, a legszebről még nem is beszéltem neked – szerelmes letterem!

Goethe: Tán csak nem?

Thomas: De igen – Maria Albrechtbe. Ő a legszebb lány az egész iskolában.

Goethe: Ah, fiatalság. Szerelem, szenvedély, vágyódás... Szép dolog az, Thomas. És ő, viszonozza a szerelmet?

Thomas: Goethe, megcsókolt!

Goethe: De hát ő a legszebb lány az egész iskolában. Nem gondolod, hogy elégedettebb lenne, mondjuk, Hans Gerlingennel?

Thomas: Hans! Miféle Hans! Goethe, ne legyél már bolond! Hans jó fiú, de hát én vagyok Thomas Mann. Érted?

Goethe: Igen, teljesen világos.

8.

Thomas Mann a padon ülve Goethét olvassa. Hans közelít hozzá.

Hans: Üdvözlét az írónak. Olvasol?

Thomas: Hans, ezt hallgasd meg! „A legjobb, legnemesebb életet élhetném, ha nem volnék bolond. Nem könnyen találkoznak össze egy ember lelkének gyönyörködtetésére oly szép körülmények, mint amilyenek közt most én vagyok. Ah, mennyire igaz...”

Hans: Ez meg mi?

Thomas: Goethe, Az ifjú Werther szenvedései.

Hans: Ah, aha, jó. Nem rossz.

Thomas: Hans, nagy mű ez.

Hans: Nem kétlem. Azt hiszem, szerelmes lettem.

Thomas: Kibe?

Hans: Maria Albrechtbe.

Thomas: Igen? Hát, sok szerencsét, barátom.

Hans: Elvittem lovagolni! Három órát lovagoltunk. Rólad is beszélgettünk. Kedves vagy neki, azt mondta, szimpatikus vagy, csak kicsit mafla. Meg hogy felizgattad magad egy csók miatt.

Thomas (*zavartan, lesújtva*): És a Don Carlost olvastad-e?

Hans: Jaj, hidd el, elolvasom még ma, de csak ha megigéred, hogy soha többé nem fogod felemlíteni... csak viccelek... Majd Mariával elolvasom... hogy is hívják, Goethe?

Thomas: Schiller.

Hans: Igen, a jó öreg Schiller... az jobban érdeklí őt, mint én...

Thomas: Vannak a Don Carlosban olyan szép megrázó részek, egyszerűen mintha ott belül valami megszakadna... az a rész, ahol a király sír, mert elárulta a márki... és teljes lényedben megborzongsz, mert ő egy rettenetesen merev és szigorú király. Nincs szerelme, mindig olyan magányos, majd azt hiszi, hogy jó emberre talált, az meg elárulja.

Hans: Igen... jól hangzik... mennem kell, találkozóm van Mariával! Ha szükséged lesz valamire, itt vagyok.

Elmegy.

Thomas: Mekkora hülye vagyok! Goethe szépen figyelmeztetett Hansra, én meg nem hallgattam rá! Úgy kell nekem!

Áll, Hansot nézi. Majd rezignáltan fogja Goethét és olvasni kezd.

Thomas: „A legjobb, legnemesebb életet élhetném, ha nem volnék bolond. Nem könnyen találkoznak össze egy ember lelkének gyönyörködésére oly szép körülmények, mint amilyenek közt most én vagyok. Ah, mennyire igaz, hogy csak a szív maga tudja megteremteni a boldogságát.”¹

Becsukja a könyvet, fogja a táskáját, kiszedi belőle az összes papírt, széttépi és nézi, ahogyan lebegnek a szélben.

¹ Goethe: *Werther szerelme és halála*. Fordította: Szabó Lőrinc

Thomas: Jobb dolgokat fogok létrehozni. Ígérem. Csak vesszenek ki lelkemből a szerelem jelentéktelen érzései.

Becsukja a könyvet. Lefekszik a padra.

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK

MÁSODIK RÉSZ

1.

1901. München. Vendéglő. Az asztalnál ülnek: Thomas Mann, Heinrich Mann, Samuel Fischer, a kiadójuk, Hans Gerlingen és Maria Albrecht (most már Gerlingen).

Fischer: Thomas Mannra és a Buddenbrookokra!

Mindenki: Egészségére!

Thomas: Köszönöm, köszönöm...

Fischer: Bocsánatot kell kérnem tőled, amiért azt akartam, hogy rövidítsd le a könyvet. Bevalom, tévedtem.

Thomas: Fischer, nem kell szabadkoznod. A nagy ember erénye, hogy be tudja ismerni a hibáját.

Fischer: 16 éve foglalkozom könyvkiadással, de A Buddenbrook háznál jobb könyvet még nem olvastam! És a kritikák! Ha valaki azt mondta volna, hogy olyan könyvet fogok kiadni, amelyről egy rossz kritika sem jelenik meg, az arcába nevettem volna. Még Demel is, aki szereti ízekre szedni a könyveket – Heinrich, te emlékszel még, hogy mit írt az Eldorádó földjén című kötetedről...

Heinrich (*kelletlenül*): Emlékszem.

Fischer: Kicsit igazságtalan volt, hiszen nem rossz könyv az, de még Demel sem vitatja el a zsenialitásodat. Ez már valami! Már eladtuk az első kiadást. Mellesleg, hogy is volt azzal a Berliner Tageblatts kicsikével?

Thomas: Annyira fáradt voltam, hogy alig volt erőm emberi módon válaszolni a kérdéseire. Ezek az újságírókkal folytatott beszélgetések kimerítik az embert.

Fischer: Tudod, a fordításokról is beszélünk kell.

Thomas: Ha az angoloknak és a franciáknak is interjúkat kellene adnom, nem lenne erőm a második könyvemnek a megírásához.

Hans: Én nem olvastam... de Maria azt mondja, hogy remekmű!

Maria: Tényleg... gratulálok Thomas, fenomenális.

Thomas: Köszönöm, Maria. Ez sokat jelent nekem. Az meg, hogy nem olvastad el, egyáltalán nem lep meg. Esetleg volt időd elolvasni a Don Carlost?

Hans: Természetesen nem. Mi van, most azal akarsz piszkálni, hogy nem olvastam...

Thomas: Schillert.

Hans: Őt hát!

Thomas: Hagyd el, Hans! Tíz éve nem láttuk egymást. Amióta Lübeckből Münchenbe költöztünk, sem téged, sem Mariát nem láttam. Az a távirat, amelyben házasságkötésekhez gratuláltam, ha nem tévedek, az volt az utolsó kapcsolatunk.

Maria: Igen, öt évvel ezelőtt. Hihetetlen...

Hans: Mindig úgy volt, hogy jelentkezem neked, de... hol Angliában, hol Olaszországban vagyunk, szinte nincs is állandó lakhelyünk. Apa egy panziót vett nekem Monte-Carlóban, amikor megnősültem. Kötelezően minden nyarat ott töltünk. Amikor azonban megláttuk... pontosabban Maria megvette a könyvedet, látni akartunk.

Maria: Gyönyörű könyv, fantasztikus.

Heinrich: Igen, a könyvvel minden rendben.

Fischer: Minden rendben?

Heinrich: Nos, ne essünk túlzásokba... Örülök neked, Thomas, tényleg örülök. Csak... annyit mindent elloptál volt polgártársaink, a lübeckiek életéből a könyvedhez! Azt hiszed, hogy nem fognak megsértődni, ha elolvassák?

Thomas: Hát akkor sértődjenek meg.

Heinrich: És az író erkölcsi kötelessége?

Thomas: Miféle erkölcsi kötelesség? Az írónak csupán a saját művével szemben van kötelessége.

Hans: Hanem mondd csak, befejezted egyáltalán az iskolát?

Thomas: Nem.

Hans: Tehát hivatalosan iskolázatlan vagy?

Maria: Hans...

Hans: Mi van szerelmem, csak kérdezem.

Thomas: Ne aggódjatok, nem sértődtem meg.

Heinrich: Meg aztán nincs is rendjén, hogy egy ilyen nagyság könnyen felizgassa magát.

Thomas: Szellemes.

Fischer: Heinrich, nem értelek. A Budden-

brook ház az országban a legolvasottabb könyv. Írj meg te egy ilyen művet.

Heinrich: Honnan tudod, hogy nem írtam meg? Három hónapja zárt ajtón kopogtatok!

Thomas: *(Hansnak és Mariának)* Látogassatok el hozzám holnap. Neusenkirchner 16. Olyan régen találkoztunk, szeretném, ha jól kibeszélnénk magunkat.

Hans: Holnap egész nap foglalt vagyok. De Maria szabad, nem igaz?

Maria: De. Nem csinálok semmit.

Thomas: Délután négy körül?

2.

Thomas Mann lakása. Neusenkirchner 16. Thomas öltönyben. Kopogtatnak. Thomas kinyitja az ajtót, belép Maria.

Maria: Jó napot.

Thomas: Kérlek, ne ilyen hivatalosan. Barátok között elég a szervusz.

Maria *(nevet, kissé kényelmetlenül érzi magát)*: Olyan régóta nem találkoztunk, hogy nem tudtam, hogyan...

Thomas: Te és Hans állandóan azt mondogatjátok, milyen régen találkoztunk utoljára... tán csak nem váltunk egymás számára idegenekké? Egyébként meg, semmit sem változtál. Olyan vagy, mint 10 évvel ezelőtt.

Maria *(nevet, továbbra is kissé kényelmetlenül érzi magát. Ő maga sem tudja, miért)*: Remélem, ezt bóknak szántad.

Thomas: Természetesen, mi más lenne?

Maria: Te nagyon megváltoztál...

Thomas: Gondolod? Talán. Nem tudom. És te, hogy vagy Hansszal?

Maria: Jól. Állandóan utazgatunk. Sok mindent látunk. A nyáron talán Angliába utazunk. Londonba. Madridban egy majmot láttunk. Ketrebe zárva, tudod.

Thomas: Az állatkertben?

Maria: Az utcán.

Thomas: De, milyen az élet Hansszal?

Maria: Jó...

Thomas: Ha már egyszer panziótok van Monte-Carlóban... mi kell még!

Maria: Hát... cinikusabb lettél.

Thomas: Őszintébb, mondanám én. Sajnálom, hogy Hans nem tudott eljönni.

Maria: Ő is sajnálja. Sokszor üdvözl.

Thomas: Ez hazugság. Tíz éve se nem láttuk, se nem hallottuk egymást. Most, amikor megjelent a könyvem, egyszer csak eszébe jutottam... Kétlem, hogy most jártok először Münchenben...

Maria (*elindul az ajtó felé*): Nem gondoltam, hogy azért hívtál bennünket, hogy sérteggess.

Thomas (*pánikba esve*): Állj, állj, állj! Ne haragudj! Nem akartam. Maradj, kérlek. Foglalj helyet.

Maria *lassan, elővigyázatosan visszafordul. Leül.*

Thomas: Felejtsd el, amit mondtam. Tényleg. Butaság volt, bevallom.

Leül. *Cigarettát vesz elő és rágyújt.*

Thomas: Egy cigarettát?

Maria: Köszönöm, nem.

Thomas: Van gyereketek?

Maria: Nincs.

Thomas: Pedig öt éve vagytok házasok? Furcsa.

Maria: Hogy érted?

Thomas: Nem szeretkezel Hansszal? (*Maria ránéz, vagy csak int.*) Mióta?

Maria: Egy éve – majdnem egy éve.

Thomas: Azt mondd, megváltoztam? Nem, nem változtam meg. Nem lettem rosszabb sem, ugyanazt teszem, amit az iskolában. Álmodom és írok. Ez minden. Emlékszel, amikor iskolába jártunk, megkérdeztél, hogy tetszel-e nekem? Azt akartam válaszolni, hogy te vagy a legszebb lány, akit életemben láttam. Nem változott a véleményem. Most, hogy újra látlak és tudom, hogy egy hülyéhez mentél feleségül... A dicsőség és az írás semmit sem jelent nekem. Csak téged szeretlek.

Maria (*szemben áll Thomasszal*): Hans...

Thomas: ...szimpatikus. Én meg zseni vagyok. *Átöleli és szenvedélyesen megcsókolja.*

3.

Fischer irodája. *Kopogtatnak.*

Fischer: Tessék!

Heinrich *lép be, félénken, kezében valamiféle kézirat.*

Heinrich: Jó napot, Samuel.

Fischer: Ah, te vagy az. Kerülj beljebb.

Heinrich: Elhoztam a kéziratot. Ahogy mondtam.

Fischer: Mi? Ja, igen. Tedd az asztalra. Kérlek, adj néhány hetet, talán egy hónapot...

Heinrich: Tudom, hogy ez mit jelent.

Fischer: Elolvasom, ne aggódj, utána megbeszéljük. Rendben?

Heinrich: Igen... Rendben. Köszönöm.

Szünet. Heinrich bálványá meredten áll, Fischer ül és írogat valamit. Egy idő után Fischer észreveszi, hogy Heinrich még mindig ott áll.

Fischer: Most mi van?

Heinrich: Samuel, ez nekem sokat jelent.

Fischer (*az órájára néz, feláll, a szekrényhez megy, kivessz egy ünnepi öltözéket és öltözködni kezd*): Ne haragudj, kések... Egy ünnepségre kell mennem, és késésben vagyok. Egész nap az irodában... Nyugodtan mondhatod...

Heinrich: Csak... tényleg sokat jelentene a számomra, ha elolvasnád...

Fischer (*öltözködik*): Persze, hogy elolvasom, mi jut eszedbe!

Heinrich: Életemben csak egy dolgot szerettem volna, hogy író legyek. Semmi mást.

Fischer (*megáll, ránéz*): Hát az vagy. Vagy nem?

Heinrich: Talán. De nem úgy alakul, ahogyan elképzeltem.

Fischer: Eh! Ha az életben minden úgy történne, ahogyan szeretnénk... a világ sokkal szebb lenne, nem? Most pedig, csak ne aggódj, gyere vissza egy hónap múlva és megbeszéljük. Rendben?

Heinrich: Rendben. Köszönöm.

Elmegy.

4.

Ünnepség. Zene, pezsgő és egyebek. Thomas, Fischer.

Fischer: Beszelnünk kellene Heinrichről.

Thomas: Mi?

Fischer: Ez nem a megfelelő hely. Írsz valamit?

Thomas: Vannak ötleteim, de semmi konkrét.

Fischer: Erről is beszelnünk kellene. No, de hagyjuk, érezd jól magad. Viszont be kell, hogy mutassalak egy lánynak, Katia Pringsheimnek.

Thomas: Az meg kicsoda?

Fischer: Az apja matematikatanár az egyetemen, Alfred Pringsheim.

Thomas: És miért kellene megismerkednem valamilyen tanár lányával?

Fischer: Te és a hülye kérdéseid! A lánynak nagyon tetszett A Buddenbrook ház, az apjával jó barátok vagyunk és a lány megkért, hogy mutassalak be neki. Nincs ebben semmi szörnyűség.

Thomas: Nem ő az egyetlen, akinek tetszett a könyvem.

Fischer: A kedvemért tedd meg ezt a szíveséget...

Thomas: Rendben van, semmi gond.

Fischer: Katia!

Thomas: Itt van?

Fischer: Természetesen igen.

Érkezik Katia Pringsheim.

Fischer: Bemutatnálak benneteket egymásnak... Thomas Mann, Katia Pringsheim kisaszszony.

Thomas: Örvendek.

Katia: Én is...

Fischer: Hát akkor én most magatokra hagyjak benneteket, csak nyugodtan beszélgetsetek...

Thomas kényelmetlenül érzi magát. Nem tudja, mit is mondjon.

Thomas: Az Ön édesapja Alfred Pringsheim tanár úr?

Katia: Igen. Reményeim szerint én is a nyomdokaiba lépek.

Thomas: Ah, Ön az első nő, akit felvettek a Münchener Egyetemre? Olvastam Önről.

Katia: Igen. Matematikát tanulok.

Thomas: Ne értsen félre, de kinek van arra szüksége?

Katia: Hogyhogy, kinek? Matematika nélkül semmi sincs...

Thomas: És művészetek nélkül?

Katia: Nem szükséges ily módon értékelnünk a dolgokat. Az Ön könyve fenomenális, de ne mondja már, hogy értékesebb a matematikánál...

Thomas: Vajon a matematika feltárja-e az igazságot az emberről?

Katia: A művészet vajon segít-e az embernek egyszerűbben, jobban élni?

Thomas: Természetesen segít.

Katia: A matematikánál is jobban? Téved.

Thomas (*nevetve*): Be kell vallanom, le vagyok nyűgözve. Tudja, általában ha valaki dicsérni szeretné a könyvemet, akkor majd belehalok az

unalomba... ön meg... ön meg szeretne beszélni velem, mert tetszett a könyvem, és teszi ezt úgy, hogy megalázza a művészetet.

Katia (*nevetve*): Bocsásson meg... nem gondoltam megsérteni Önt... (*természetesebben kezd el beszélni*) Egyébként is, te kezdted!

Thomas: Én?

Katia: Te akartad rögtön a tudomásomra hozni, hogy a matematika csak időpocsékolás!

Thomas: Te pedig rögtön egyetérthetnél volna velem, és nem lett volna veszekedés!

Elneveti magát.

Katia: Remélem, nem vagyok túlságosan tolagodó, de nagyon szeretném, ha ismét találkoznánk. Ön nagyon érdekes.

Thomas (*zavartan*): Miért is ne?

Mindent eláraszt a zene. Sötétbe borul minden.

5.

Maria az ágyban fekszik, Thomas belép a szobába, öltözködik.

Thomas: Maria, eszembe jutott valami...

Maria: Mi?

Thomas: Hogy hagyd ott Hansot.

Maria (*nevet*): Micsoda?

Thomas: Hagyd ott. Minek ő neked?

Maria: Te megőrültél!

Thomas: Sohasem felejtettelek el. Azért is küldtem az esküvőtkre azt a buta táviratot... nem tudtam elviselni, hogy együtt lássam veled. Egyébként is, nézd meg, mit ajánlok neked!

Maria: Azt hiszed, jobb vagy nála egy könyv miatt? Hans nem túlságosan okos – de tisztességes, jó ember.

Thomas: Ő vett el téged tőlem.

Maria (*cinikusan, kicsit dühösen*): Beleszerettem. Nem is voltam a tiéd, hogy bárki is elvehessen tőled.

Thomas (*rövid szünet után*): Fiatalon én magam is szerettem volna Hans Gerlingen lenni, de tudtam, hogy sohasem lehetek az. Az iskola legügyesebb, legszebb és legnagyobb tiszteletet élvező fiatalembere. Első helyek az összes futóversenyen és a hasonló hülyeségeken, az összes lány kedvence... és én magam is valahogy spontánul kötődtem hozzá. Most viszont már teljesen elégedett vagyok, hogy Thomas Mann vagyok. Egyáltalán... elolvasott bármit is tőlem?

Maria: Hans? Nem... nem igazán könyvszerető...

Thomas nevet.

Thomas: Elkezdtem gondolkodni egy történetcskén... már régóta töröm a fejem rajta... valójában az iskola óta.

Maria: Miről?

Thomas: Egy fiatalemberről, Tonio Kröger, minden szempontból puhány, kivéve az intellektuális oldalát. Legjobb barátja, Hans Hansen viszont a legjobb tanuló, fenomenális a sportban, aztán ott a nagy szerelme, Ingeborg Holm, aki viszont nem szereti Toniót, hanem hozzámegy a szép, de tökféj Hans Hansenhez.

Maria: Thomas! Tán csak nem fogod...!

Thomas: Miért is ne?

Maria: Hát ez annyira nyilvánvaló... ha Hans elolvassa, talán megharagszik...

Thomas: Nem fog megharagudni, mert el sem fogja olvasni.

Maria: Hát jó, de ha más valaki olvassa el, megérti...

Thomas: Hát aztán? Ne aggódj... most miért vagy ilyen? Fél Lübecket megsértettem a remekművemben... És? Különben is, művész vagyok – nekem mindent szabad.

6.

Thomas Mann, Samuel Fischer.

Thomas: Samuel, örülök, hogy jöttél! Remek híreim vannak! Elkezdtem írni egy újabb művet!

Fischer: Kitűnő! És? Miről szól? Hadd halljam!

Thomas: Egy novelláról van szó...

Fischer (*láthatóan csalódott*): Novella?

Thomas: Novella...

Fischer: Szeretnék valami... nagyobbat.

Thomas: Hogy gondold?

Fischer: Nézd, a könyved szenzáció! Írj meg valamit, minél előbb, csak így elkel (*pattint az ujjával*). Az lenne az igazi! Jó neked, jó nekem, mindenkinek jó. Ha a második könyvednek is ekkora sikere lesz, akkor készen állok majd arra, hogy... más írókat is pénzeljek.

Thomas: Milyen írókat?

Fischer: A bátyád jó író, nem kétséges. De amit ő írt, előtte már milliószor olvastam.

Thomas (*fáradtan, kicsit ingerülten*): Mi ebben a pláne?

Fischer: Hogy ha te nem lennél, azaz, nem a

bátyád lenne, talán továbbra is kiadnám a könyveit... miért is ne? A legnagyobb problémája, hogy öccse, Thomas Mann ámulatba ejti az embereket...

Thomas: És mi van Heinrichhel?

Fischer: Kiadtuk a könyveit, de minden olyan... langyos. Elfogadható kritikák, persze Demelét kivéve, elfogadható példányszám, elfogadható könyvek – és semmi más. Ilyen írókkal Dunát lehetne rekeszteni, de csak Heinrichnek okoz gondot, hogy zseni az öccse.

Thomas: A pláne tehát az, hogy Heinrich könyvét csak akkor adod ki, ha előtte én megírok valamit?

Fischer: Annak a valaminek pedig A Buddenbrook háznál is sikeresebbnek kell lennie. Olyan siker mellett gond nélkül adhatom ki Heinrichet is az idény egyik lábjegyzeteként, és ezzel ő talán meg fog elégedni. Ha te megírod, utánad kiadjuk Heinrich könyvét is...

Thomas: És mi lesz, ha Heinrich is egy remekművet alkot?

Fischer (*nevetve*): Ebben a szakmában van egy szabály – ha nincs remekmű harmincéves korig, akkor nem lesz soha! (*Thomas szeretne mondani valamit, de Fischer felemeli a kezét*) És most ne mondd nekem, hogy Goethe első nagy művét ötvenévesen írta, vagy valami hasonló. Heinrich Mann sosem fog remekművet írni. Hanem... hozd el a novelládat, szívesen elolvasnám, és örömmel adnám ki. De most egy nagy könyvnek van itt az ideje. Bármiről... tündérekéről, hercegnőkről, trollokról, bármiről, egész Németország azt fogja olvasni. Ez jó neked, jó nekem, de különösen jó lenne Heinrichnek... Gondolkozd el ezen.

7.

Thomas és Heinrich.

Heinrich: Tomikám, pusztán gonoszkodásból lettél író, tisztán gonoszkodásból szartad le a könyvedben a családjunkat és a barátainkat... és egyszerre átkozott író lettél... hol itt az igazság?

Thomas: Kérlek, ne kezd újra! Nekem kelleme szabadkoznom, amiért a könyvem tetszett az embereknek?

Heinrich: Hónapok óta kopogtatok Fischernél, hónapok óta...

Thomas: Nekem sem megy, ha ez jelent neked valamit. Öt hónapja kezdtem írni a Tonio Krögert és alig írtam meg tíz oldalt... mintha nem lenne ihletem... nem tudom. Mondd, lehetséges az, hogy az ember képtelen bármi jót megírni, ha boldog?

Beront Hans, azonnal Thomasra ront, megüti, a földre dönti és folytatja az ütlegelést.

Hans: Megöllek te gané, megöllek!

Heinrich lefogja Hansot, eltolja Thomastól, de Hans továbbra is forr a dühtől.

Thomas: Hans...

Hans: Ne mondj semmit! Egy szót sem!

Hans próbál uralkodni magán, de bármelyik pillanatban megütné Thomast.

Hans: Terhes.

Thomas elképedve nézi.

Thomas: Terhes?

Thomas hitetlenkedve nevetni kezd. Hans megragadja.

Hans: Most mit nevensz, te hülye?

Thomas: Megint meg akarsz ütni? Üss meg, Hans! Gyerünk!

Hans áll és Thomast nézi. Ellöki magától, de nem túlságosan erősen. Inkább dühében.

Hans: Holnap Londonba viszem. Meglátjuk, hogy mit és hogyan. Adj hálát Istennek, hogy nem öltelek meg.

Thomas: Neked köszönet érte.

Hans: Hol volt az eszed? Mi járt a fejedben? Botrányt akartál, te hülye?

Hans dühösen nézi Thomast. Bármelyik pillanatban újra rávetheti magát. Látható erőfeszítések árán tud csak uralkodni magán.

Hans: Menj a pokolba!

Elindul az ajtó felé.

Thomas: Hans!

Hans megáll, megfordul.

Thomas: Nem ezt akartam, Hans, esküszöm neked. Bocsáss meg.

Hans Thomasra néz. Elmegy.

Thomas: Bárcsak olyan lennék, mint te!

Hans kimegy. Heinrich egy ideig a testvérét nézi. Hallgatnak. Thomas lassan visszamegy az asztalhoz és leül. A tekintete komor.

Heinrich: Hát, író is, meg Don Juan is lettél. Nem vártam ezt tőled.

Thomas: Hallgass.

Heinrich: Hülye! Minden az öledbe hullott! A dicsőség, az írás, jutalmak, amit csak akarsz! És szomorkodsz egy liba miatt?

Thomas dühében Heinrichre ront.

Thomas: Liba?! Még Goethénél is jobban szeretem!

Eltávolodik Heinrichtől.

Thomas (rezignáltan, önmagának): Goethénél is jobban szerettem...

Ekkor, mintegy véletlenül, fellöki a széket. Dühkitörés fogja el. Tör-zúz a szobában, felborítja az asztalt, a széket, ami csak a keze ügyébe kerül. Kimerülten a padlóra rogy.

Heinrich: Thomas... nem lehet minden a tiéd. Te is tudod. És ne bánkódj túlságosan. Biztos vagyok benne, hogy nincs túlságosan nehéz élete.

Thomas: Hát milyen az élete a lovakkal és egy gazdag hülyével?

Erőltetetten nevet.

8.

Thomas Mann, Katia Pringsheim. Hat hónappal az előző jelenet után.

Katia: Ennyi az egész teória. Nagyon érdekes, nem?

Thomas: Nagyon is. És ez egyféle forradalom a matematikában?

Katia: Persze! Úgy vélem, Döblin egyfajta zseni!

Thomas: Elhiszem Önnek, ha azt mondja, hogy Döblin zseni.

Figyeljen rám: van egy javaslatom az Ön számára. Érdekelne-e egy munka, amit elvégezhetne nekem?

Katia: Milyen?

Thomas: Nehéz feladat. Legyen a segédem, aki gondoskodik rólam, legyen Ön a támaszom.

Katia:

Miről beszél Ön?

Thomas: Azt a munkát bízám Önre, hogy legyen a feleségem.

VÉGE A MÁSODIK RÉSZNEK

INTERMEZZO

1.

Thomas és Katia Mann egy velencei szállodaszobában. 1911-et írunk. Thomas a fotelben ül, fáradtan dörgöli a szemét. Katia lép be a szom-

széd szobából.

Katia: A te ruhádat a baloldali szekrénybe, a gyermekholmit meg a jobb oldali szekrénybe raktam... a füzetedet jobbról az ötödik fiókba tettem. Erika és Klaus alszik... látnod kell – két kis angyal... no, mi van?

Thomas: Úgy tűnik, egy nevetséges szerelmi regényt írtam... A Királyi fenség maga a csőd...

Katia: Még csak most érkezünk Velencébe, hogy egy kicsit megpihenjünk. Mindentől. Világos?

Thomas: Világos.

Katia: Egy szót sem hát a Királyi fenségről, vagy bármi másról... Kérlek.

Thomas: Igen, igazad van. Mint mindig. Pihe-
nésre van szükségem. Az írás nagyon megerőltető. Most meg még a gyerekek is – be kell valla-
nom, azt hiszem az volt a probléma – az állandó
üvöltözésük és kiabálásuk dekoncentrál írás köz-
ben. Nem tudok összefűzni két mondatot úgy,
ahogy kell, azonnal felhangzik a sivalkodásuk, a
visításuk...

Katia: Nem fogunk most erről... megígérted.

Thomas: Tudom, tudom... csak mondom. Ne-
héz az író élete... Katia, sétálnom kell egyet. Nem
maradok sokáig, csak egy fél órát, legfeljebb egy
órát. Nézd meg, milyen itt az étlap. Ellenőrizd le,
hogy a ruhák közül nem gyűrődött-e össze vala-
mi utazás közben. Ha igen, akkor vidd el a sze-
mélyzetnek, hogy hozzák rendbe. Van pénzed,
ha szükséges valamennyit külön is adni nekik.

Katia: Rendben, Thomas. Nyolcig megjössz?

Thomas: Hát persze. Mondtam, nem leszek
oda sokáig.

Katia: Jól van. Megyek és kicsomagolok.

Felveszi a bőröndöket és átviszi őket a szomszéd szobába.

Thomas: Katia...

Katia megáll.

Thomas: Mi lenne velem nélküled?

2.

*Thomas Mann a strandon, öltönyben. Ül a na-
pozóágyon és újságot olvas. Szivarozik. Vladislav
Moest, a tízéves fiút figyel, aki homokvárat épít.
Kitartóan, vágódva nézi. A gyermek befejezi a
homokvárat, Thomas Mannra néz, aki helyeslő-
leg mosolyog rá, azaz mosolyával jelzi, hogy na-
gyon jó a fiú által készített homokvár. Vladislav is
elmosolyodik, majd feláll és hirtelen szétrugdos-*

*sa a homokvárat, amely szétesik. Majd csibésze-
sen nevetve elfut és eltűnik Thomas szemei előtt.
Thomas Mann megnézi a homokvár maradvá-
nyait, majd feláll és elmegy.*

3.

*Fischer dolgozószobája. Fischer ül és ír. Ko-
pogtatnak.*

Fischer: Tessék!

Heinrich lép be.

Fischer: Oh! Hát te?

Heinrich: El akartam neked hozni valamit – a
folyóirathoz.

Papírokat ad át neki.

Fischer (olvas): Esszé Zoláról... Te írtad?

Heinrich: Én.

Fischer: Zola? Azt hiszed, hogy nem világos,
kiről is van szó? A testvéred ellen írsz. Biztos
vagy abban, hogy ki akarod adatni?

Heinrich: Mondd meg őszintén – a műveim
jobban járnának, ha nem lennék a bátyja?

Szünet.

Fischer: Valószínűleg.

Heinrich: Akkor add ki.

HARMADIK RÉSZ

1.

Thomas: Hölgyeim és Uraim, megtiszteltetés
számomra, hogy ma Önök előtt...

*(1929-et írunk. Thomas Mann a dolgozószoba-
ajtaján mögül, a folyosóról gyermekjáték hallat-
szik be, igen hangosan és zajosan. Amíg Tho-
mas gyakorol, a hangzavar mind erősebb lesz.)
Hölgyeim és Uraim, megtiszteltetés számomra,
hogy ma Önök előtt... (a folyosóbéli hangzavar a
tetőfokára hág.) Hát ez meg mi? (az ajtóhoz lép,
kinyitja és kikukucskál.) Gondolhattam volna...
Michael, kisfiam, gyere apához egy percre.*

Belép Michael Mann, a fia. Tízéves forma fiú.

Thomas: Gyere ide. Foglald helyet.

*Michael leül úgy, hogy apa és fia egymás sze-
mébe néz.*

Thomas: Michael, tudod-e, hogy apa mit csi-
nál?

Michael: A beszédet készíted.

Thomas: Igen, a beszédemen dolgozom.
Goethe tiszteletére, aki olyan nagy író volt, mint
apád. Ez az a beszéd, amelyet a háromszáznál

is több legnagyobb német elme előtt mondok el egy hét múlva. Nehéz elkészítenem ezt a beszédet, ha a dolgozószobám előtt ekkora zaj és ordibálás hallatszik. Érted most már?

Michael: Igen, apa.

Thomas: Jól van. Michael, ne érts félre, de te vagy számomra a legkevésbé szimpatikus gyermek. Nem magad miatt, te semmiről sem tehetsz, de ellenszenves vagy nekem a születésed óta. Alapjában véve én vagyok a hibás, de, őszintén szólva talán könnyebben elviselnélek, ha kevésbé lennél idegesítő. Érted?

Michael: Igen, apa.

Thomas: Jól van. Az javaslatom, hogy mostantól a kapcsolatunk pusztán formális jellegű legyen. Egyetértesz velem?

Michael: Igen, apa.

Thomas: Kezet rá.

Apa és fia kezet fognak.

Thomas: Jól van, Michael, most már elmehetsz és készülődhetsz a lefekvéshez. Tizenöt perc múlva ott leszek, hogy felolvassak egy mesét.

Michael: Rendben van, apa. *(feláll és az ajtó felé indul)* Apa...

Thomas: Igen, fiam?

Michael: Felolvassád nekünk a Hüvelyk Pannát?

Thomas: Nem lehet fiam, mert ma este A boldog herceget olvasom fel. Az sokkal érdekesebb, mint a Hüvelyk Panna. Most menj, és nehogy ismét te légy az utolsó az ágyban.

Michael: Jó, apa.

Elmegy. Kicsit később feláll Thomas is és kimegy a szobából. Csöng a telefon. Michael beszalad, felemeli a kagylót. Thomas belép és megáll az ajtóban.

Michael: Halló? Egy pillanat... Apa, téged keresnek. Azt mondják, megkaptad a Nobel-díjat.

2.

Heinrich megöleli Thomast.

Heinrich: Gratulálok.

Thomas: Nem vagy féltékeny?

Heinrich: Féltékeny? Itt helyben meg tudnák fojtani.

Thomas: Ah, csodás fajta a művész.

Heinrich: Különösen az íróember. Az első naptól kezdve tudtam, hogy kibaszol velem.

Amint megírtad A Buddenbrook házat, láttam a sötét jövőm.

Thomas: Hogyan is feledhetném el azokat a cirkuszokat a Buddenbrookok miatt?

Heinrich: Tudom, tudom. Szarakodtam. Könnyebb volt nekem azzal áztatnom magam, hogy csak a kapcsolataid miatt adták ki, vagy bármi másért, minthogy elismerjem: jobb író vagy nálam. Bizonyára neheztelsz emiatt rám.

Thomas: És az Esszé Zoláról?

Szünet.

Thomas: Milyen gyerekesek voltunk, amikor 45 évesek voltunk! Testvérek vagyunk. Tudom, hogy mennyit dolgozol. Ha nem lettél volna ilyen, talán sosem lettem volna író.

Heinrich: Nem, nem! Ez a sorsod, Thomas. A te tehetségeddel... író kellett, hogy legyél. Látom, Klaus is elkezdett írni. Biztosan büszke vagy rá.

Thomas: Miért akar író lenni? Ez megrémít. Lásd, milyenek voltunk mi ketten. Nekem meg hat gyereke van. Ha még valamelyik elkezd írni, ki tudja mi lesz még.

Heinrich: Reméljük, hogy nem lesznek olyanok, mint mi.

Thomas: Kiütözköznek rajta a tehetség jelei. Az is igaz, hogy fiatal még.

Heinrich: Vagy jó író vagy, vagy nem. Nem fontosak az évek.

Szünet.

Thomas: Te is jó író vagy. Kiváló író. Mindig is azt gondoltam. Olvastam az Eugéniét, kitűnő könyv.

Heinrich: Szarakodsz. Hál' Istennek, beletörttem a sorsomba. Zseni az öcséd. Van ennél rosszabb dolog is. No, de mesélj, milyen a Nobel-díj? Hogy néz ki az egész – fogadás a királynál, világhírnév... Én nem tudom. Nem is fogom megtudni. Hogy nem szégyellem magam... Könyveket írok, amelyeket senki sem olvas... Soha egyetlen kritikus sem nézett bele... Hanem, mi történik ezzel a mi szerencsétlen országunkkal? Láttad azokat az örült nemzetiszocialistákat?

Thomas: Senki sem fogja őket komolyan venni.

Heinrich: Gondolod? Remélem. Egy valamit mondok neked: ha Hitler hatalomra kerül, azonnal elhagyom Németországot.

Thomas: Hogy Hitler hatalomra kerüljön? Semmi esélye.

Heinrich: Thomas, te mindig is politikai diletáns voltál. Jegyezd meg, amit most mondok: ha az megtörténik, azonnal csomagolj.

3.

Álom. Ismét Goethe, csak most már nincsenek méretbeli aránytalanságok a két író között.

Goethe: Bocsánatodat kell kérnem. Szörnyen igazságtalan voltam veled szemben. Be kell valanom, erősen kételkedtem abban, hogy te vagy az az ember, aki nagy német íróként az örökömbé léphet. De *(bizonyítékként A varázshegyet lobogtatja)* A varázshegyet harmadszor olvasom... irodalmunk kapitális műve. Nagyon tetszik.

Thomas: Valóban? Valóban tetszik Önnek A varázshegy?

Goethe: Valóban... te, varázsló.

Thomas: Te varázsló! Milyen jól is hangzik ez!

Goethe: Mit akartál, te varázsló? És ne magázz többé, most már egyenlők vagyunk.

Thomas: Nézd, mesterem, tudni szerettem volna... Hogy az élet... gondolom... az én életem... Vajon elégedett vagyok?

Goethe: Ez meg most honnan jutott eszedbe?

Thomas: Hát... csak úgy, sehonnan.

Goethe: Mindenki olyanná formálja az életét, ami. Te író vagy, és emiatt boldognak kell lenned... hát az vagy-e?

Thomas *(türelmetlenül)*: Teljes mértékben, hiszen zseni vagyok. Viszont van valami más.

Goethe: Mi?

Thomas: Úgy tűnik, hogy hajlok afelé... talán tévedek ebben, de úgy tűnik, hogy hajlamos vagyok igazságtalannak lenni az emberekkel szemben. Hat gyermekem van és velük szemben... távolságtartó vagyok.

Katia: Michael az éjjel ismét öngyilkosságot kísérelt meg.

Goethe: Hogy érted ezt?

Thomas: Ülünk az asztal körül, eszünk, látom az egyiket közülük. Ott ül Golo, és azt mondom neki: csúnya vagy. Elvben meg nem is olyan csúnya, csak koszos... nem szeret fürödni és mindenféle goromba játékot játszik... a sárban, a homokban, esőben... Nézem, az jut az eszembe, hogy csúnya és ezt meg is mondom neki. Utána meg nem tudtam tőle bocsánatot kérni... nem volt hozzá bátorságom.

Amikor az embernek hat gyermeke van, nem szeretheti mindegyiket egyformán.

Goethe: Igaz.

Katia: Phanodormint vett be. Már hívtam az orvost.

Thomas: Mindig azt hittem, hogy a lányok... semmi komoly, hogy a fiúban több költészet lakozik, hogy a fiúban én folytatódok, de... Valahogy másmilyennek képzeltem.

Goethe: Milyennek kellett volna lenniük?

Thomas: Nem tudom. Egyszerűen, másnak.

Katia: Egyáltalán nem aggódsz... Thomas, öngyilkosságról van szó!

Goethe: Félsz, amikor azt látod, hogy hasonlítanak rád?

Thomas *(a homlokát dörgöli)*: Kire hasonlítanak, ha nem rám?

Goethe: Fáj a fejed?

Thomas: Rosszul alszom az utóbbi időben. Gyógyszereket szedek, hogy elaludjak. A hozám hasonló embereknek talán nem is kellene, hogy legyen gyerekek.

Goethe: Attól félsz, hogy a fiaid olyanok lesznek, mint te. Vagy még rosszabb: egyáltalán nem fognak hasonlítani rád.

Thomas: Ez meg most mi?

Goethe: Elégetted a naplód?

Thomas: Fogalmam sincs, mit volt benne. Nem, semmit sem írtam, esküszöm neked Goethe! Banális dolgokat, szerelmes dolgokat. Nem érdemli meg, hogy leírva maradjon!

Goethe: Hát, ahogy vesszük. Szégyelled az érzéseidet?

Thomas: Nem. Csak szükségtelen, hogy bárki is elolvassa őket.

Goethe: Maria Albrechről, aki most Gerlingen, azt írtad, hogy szereted!

Thomas: Igen, igen, az kellett, hogy legyen.

Goethe: Miért hazudsz nekem?

Thomas: Mit akarsz tőlem? Mit akarsz, mit mondjak neked?

Goethe: Nem azt írtad, hogy szereted Maria Albrechtet. Talán Hansot? Hogy Hansba vagy szerelmes?

Thomas: Hansba? Feleségem van, hat gyermekem! Badarságokat beszélsz! Goethe, én tudom kontrollálni magam, tudom ezeket az ösztönöket kordában tartani. Egész életemben kordában tartottam őket.

Goethe: Most miért haragszol?

Thomas: Hogyhogy nem érted? Nekem köte-

lességem, hogy legyen feleségem, és hogy legyenek gyermekeim! Ezt várják el tőlem!

Goethe: Kötelességed? És te mit akarsz?

Thomas: Mit akarok? Azt! Azt akarom! Feleséget és gyerekeket! Azt akarok! Arra van szükségem!

Goethe: Thomas, ez mind megvan. Feleséged van, hat gyereked!

Thomas: Igen, így van.

Goethe: Akkor elégedettnek kell lenned. Egyet gondolsz és mást cselekszel. Elégeted a naplódát, gyógyszerekkel alszol el, aztán meg álmodban Goethével veszekszel! Igen, van okod az elégedettségre.

Thomas: Elégedettnek kell lennem... Johann, én hazugságban élek. Nem volt merszem, az életben soha nem volt bátorságom... Egyszer voltam szerelmes, egyszer éreztem szerelmet. Másmilyen szeretnék lenni. Csak nem tudom, hogyan.

Goethe: Mit akarsz, hiszen nagy író lettél...

Thomas: A nagy írók is meghalnak egyszer. Az ember saját maga választja meg az útját, de mi van, ha valaki képtelen a választásra? Mi van akkor?

Szünet.

Goethe: Thomas, ne éged el a szavaidat. Egyetlen szót se áldozz fel. Eljön majd a pillanat, amikor mások teszik meg ezt helyetted. Nem kell nekik segíteni ebben.

Thomas: Miről beszélsz?

Goethe: Nem sejtöd? Hát nem érzed azt a furcsa légkört, azokat a furcsa illatokat a levegőben, hát nem hallod az országunk fölött hatalmasodó bestiális üvöltéseket? Nemzetünk számára az elképzelhető legnagyobb és legvéresebb válság készül. Jegyezd meg jól e szavakat. Jegyezd meg mindet, és nem fogsz tévelyegni. Ez a kor a terror korát fogja megteremteni. Ezt te magad mondtad, Varázsló!

4.

Thomas és Katia.

Katia: Hívtál?

Thomas: Igen. *(szertartásosan, de nagyon szívélyesen)* Katia, tegnap egy igazi kolosszális álmod volt. Abban az álomban nem mással beszélgettem, mint a hatalmas Johann Wolfgang Goethével! Őszintén szólva, nem emlékszem az álom minden részletére, de a legfontosabb ré-

szét megjegyeztem. Katia, Goethe Varázslónak nevezett.

5.

1933. Svájc. Thomas és ifjabb Hans Gerlingen.

Hans: Te vagy Thomas Mann?

Thomas: Igen. És Ön kicsoda?

Hans: Hans Gerlingen hadnagy.

Thomas: Hans Gerlingen?

Hans: Igen. Ide helyeztek. Egy kis tűzijátékot készítünk. Megalkotjuk a tiszta nemzeti nyelvet és kultúrát. Elégetjük azoknak az íróknak a könyveit, akik nem felelnek meg a tiszta nemzeti nyelvnek és a tiszta nemzeti kultúrának.

Thomas: Olyan írók, mint...

Hans: Pacifista írók, szocialista írók, zsidó írók, többek közt. A te feleséged zsidó?

Thomas: Áttért a lutheránus hitre, amikor összeházasodtunk.

Hans: A családja is?

Szünet.

Hans: A gyerekeid? Erika és Klaus. Vannak jelek, melyek szerint olyan életmódot folytatnak, amely nem felel meg... a mi világnézetünknek.

Thomas: Nem érdekel a világnézetetek.

Hans: Ő lesbikus, amaz meg pederaszta. Tudod? Gondolom, tudod. Fenségesen összekutyultad ezt, írókám! Nézd csak meg, hány elferdült tagja van a családnak. Az sem lepne meg, ha kommunista is lenne köztük. Mi nem szeretjük az ilyen dolgokat. Mi a családi értékekért küzdünk. A gyerekeid egy érdekes kabarét készítenek. Die Pfeffermuhle. Nekünk nagyon érdekes. Azt hallottuk, hogy Klaus Párizsba szökött. Erika meg továbbra is Németországban van.

Thomas: Fenyegeti a családomat? Térjünk a lényegre. Mit akarsz?

Hans: Azért vagyok itt, hogy utolsó lehetőséget kínáljak arra, hogy megmenekülj a szégyentől. Nemzetünk egy új kezdet előtt áll, következik a nemzet újjászületése, a nagy német író meg Svájcban kötött ki... miért?

Thomas: Azért, mert Hitler tönkre fogja tenni Németországot.

Hans *(dühbe gurul, Thomasra ront)*: Hitler meg fogja menteni Németországot! Hitler majd megteremti a nagy Németországot. Németország ismét nagy lesz, amely büszkén emelheti majd fel a fejét, nyugodtan állhat a franciák, az angolok, az amerikaiak mellé. Te meg - a beszé-

deid, az esszéid? Leköpdösöd a néped, te áruló!
Thomas: Nem a németekre köpök, hanem a ná-cizmusra!

Hans: Ah, igen, értem. Mann, mi mindent tudunk rólad. Az a zsidó tett téged híressé. Hát nem látod, hogy a zsidók a felelősek a bukásunkért, hogy ezek az élősködők tettek bennünket tönkre! Az átkozott könyveidet is egy zsidó adta ki, ezért nem tudod elfogadni, hogy olyan emberek vannak most hatalmon, akik felszámolják ezeknek a szégyenletes mohóságát! *(szünet)* Gondolkodj egy kicsit! Valójában mi bajod lenne neked? Nyilatkozataidban azt hangsúlyozod, hogy milyen odaadó híve vagy Hitlernek, hogy személyesen politikai szimpátiát érzel iránta, lefényképezkedsz néhányszor a Führerrel, vacsorameghívásokat kapsz, elmész néhány ünnepekre, satöbbi. Ez minden. Mibe kerülne ez neked? A hazádban, a népeddel lennél. Nos? Mi bajod lenne?

Thomas: Az lenne a bajom, hogy egy örültet és gyilkost támogatók.

Hans *(ököllel az asztalra csap)*: Hülye! Hogy mersz így beszélni a Führerről? De vigyázz, és jól gondold meg, mit válaszolsz. Parancsom van rá, hogy ha a válaszod elutasító lenne, akkor ezt adjam át neked.

Egy borítékot vesz ki a zsebéből.

Thomas: Ez meg mi?

Hans: Egy levél, amely igazolja, hogy Klaus elveszítette német állampolgárságát. Illetve, hogy többé nem német. Ilyen leveleket készítünk neked és a családodnak is. Különben is, itt van. Nézd meg magad.

Thomas elveszi a levelet és elolvassa.

Thomas: Szép...

Hans: Nem vagy meglepődve?

Thomas: Meglepve? Már hónapok óta ezt várom! Amikor csak megkapom a telefonszámlát, felmerül bennem a kérdés, vajon nem rejtették-e bele ezt a levelet. Amikor csak levelet kapok Németországból, az első dolog, ami eszembe jut, hogy tán csak nem az az a levél, amellyel törölték népem történetéből. Már nem tudom, ki mindenki dolgozik Önöknek, hány embert sikerült megnyerniük maguknak, ki mindenki fordult ellenem, kik azok az emberek, akik dicshimnuszokat zengtek rólam, most meg üldöznek, elégetik a könyveimet. Nem tudtam, hogy olyan fontos

vagyok, hogy személyesen keresnek fel közölni velem azt, amit már tudtam. De jól van. Hízeglő számomra az önök érdeklődése.

Hans: Még gúnyolódsz is? Így is rossz hírben állsz, amiért elszöktél az országból, az emberek megvetéssel utasítják el a könyveidet, nem akarják őket olvasni, érted? Ha most visszautasítod, hogy észhez térj, ha elutasítod a Führer nagylelkűen kinyújtott kezét, akkor elárulod a néped.

Thomas: Miért vagyok olyan fontos Hitler vagy Goebbels számára? Mit nyernek azzal, hogy ha fényképezkedem velük? És mit veszítenek, ha ezt nem teszem meg?

Hans: Gondold csak el, micsoda cáfolat, micsoda reklám lenne, micsoda csapás az angolok és a többiek számára, akik a sárig alázták országunkat, ha a nagy író, a zseni, a Nobel-díjas Thomas Mann nyilvánosan Hitler és Németország mellé állna! Térj vissza Németországba, nemzeti hős leszel, Nobel-díjas, zseni! Ha elutasítod ezt, kitörölheted a feneked a Nobel-díjjal, mert annyit is fog érni. Ki leszel törölve a történelemből. Mintha sohasem léteztél volna.

Thomas: Büszke leszek rá, hogy kitörölnek abból a történelemből, amit maguk írnak.

Hans: Tehát visszautasítod? Végérvényesen?

Thomas: Igen.

Hans: A nép árulója lettél. Angol seggnyaló. Amerikai szolga. Te és a családod.

Feláll. Elindul az ajtó felé.

Thomas: Egy pillanat!

Hans: Mi van?

Thomas: Hans Gerlingennek hívnak?

Hans: Ifjabb Hans Gerlingen.

Thomas: Hogy hívják anyádat?

Hans: Mi közöd hozzá?

Thomas: Igen, tudom. Semmi közöm hozzá, de mégis érdekelne. Kérlek.

Hans: Maria.

Thomas: Albrecht... ismertem... a szüleidet.

Hans Thomasra ront, megragadja a nyakát. Apa és fia szemtől szemben.

Hans: Erről senkinek ne beszélj, érted! Elégetjük a könyveid, hát gondolod, hogy valaki majd dicsekszik azzal, hogy ismert?

Elengedi és elindul.

Hans: Az anyám szerette a könyveid. A Tonio Krögert olvasta és sírt. Minden egyes alkalommal.

Thomas: És most?

Hans: Elsőként veti tűzre Krögert.

Thomas: Nem igaz...

Hans (*lelkesen*): De igaz! Angliában éltünk, és csak azután tértünk vissza Németországba, hogy Hitler hatalomra került. Apa így akarta! Hogy ismét büszkék lehessünk arra, hogy németek vagyunk!

Thomas (*szinte kiabálva*): Nem igaz!

Hans (*nevetni kezd*): Remélem, boldog vagy a választásoddal, írókám!

Thomas: Hadnagy!

Hans: Mi van?

Thomas: Ha most megölnél, örökké hálás lennék neked.

Állnak, egymást nézik. Hans előveszi a pisztolyát.

Hans: Komolyan?

Thomas: Igen.

Hans áll, az író nézi. Nevetni kezd. A pisztolyt visszahelyezi a tokjába. Elmegy.

6.

1933. Berlin. Az Opernplatzon hatalmas könyvrakás. A tűzben Kafka, Kipling, Tolsztoj, Gide, Hašek, Thomas Mann, Klaus Mann, Heinrich Mann könyvei égnek.

7.

1939. Thomas és Goethe.

Goethe: És most mi lesz? Háború?

Thomas: Háború lesz, Goethe, háború.

Goethe: Nem, Thomas, nem háború. Háború... az nem jelent semmit. Mészárlás. Mészárlás lesz. Brutális. Halál lesz. Csupán ennyi, és semmi más.

Thomas: Már nem vagyunk nemzettársak.

Goethe: Micsoda!? Amiért elvették az állampolgárságodat? Magabiztosan Mann, csak magabiztosan. Te jobb és okosabb vagy egész Németországnál.

Thomas: Igen... nézd, Johann, ami azt illeti... már nem vagyok annyira biztos benne.

Goethe: Miért?

Thomas: Nem tudom, mennyire lehet okos az az ember, aki azt sem tudja, ki ő maga...

Goethe: Ám ki az, aki tudja ezt? Talán az a félbolond Brecht? De honnan is tudjad, hogy ki vagy te, ha senki sem tudja, mi is az élet? Az élet komédia és értelmetlen. A végén porrá leszünk. És a porból semmi sem marad. Az ember él, és

szerepet, és kínlódik, és veszít, és nyer, és álmodik, s a végén eltűnik. Végső soron, minden hiába. Mi marad az ember után? A világ egy cirkusz, mi pedig mindannyian bohócok vagyunk benne, az egyik ember zseni, a másik meg hülye, de mind a ketten bohócok. Thomasom, aludj most már. Álmodban védve leszel a világtól, mindaddig, amíg a világ módot nem talál a felébresztésedre... az álmok pedig csupán a cirkuszt tükrözik, a bohócok árnyait... hiszel nekem?

Thomas: Hiszek.

Goethe: Akkor álmodj. Álmodj még egyszer, míg el nem feledsz mindent. Az élet a pillanat műve, kész is, még mielőtt felébrednél.

8.

1939. Kalifornia. Thomas Mann és Michael Mann.

Thomas: Fiam, tudod-e, hogy mi történik a világban?

Michael: Úgy tűnik, hogy valami borzasztó.

Thomas: Igen, Michael, így is mondható. Figyelembe véve, hogy katasztrófa fenyeget bennünket, nem bennünket, németeket vagy volt németeket, hanem az egész világot, szeretném, ha legalább az egyéni butaságokat a minimumra csökkentenénk. (*Papírokat lobogtat.*) Tudod, hogy mi ez?

Michael ártatlanul felemeli a kezét, hogy nem tudja.

Thomas: Még egy számla az autó javításáról. Megszüntem számolni, hogy hány autót törtél már össze.

Michael: Emlékszel, mikor volt az első esetem?

Thomas: Amikor hatéves voltál.

Michael: És – ha jól emlékszem – alaposan elnászpángoltál egy bottal. Nem, nem felhánytorgatásból mondom! Jogodban állt megtenni! Akkor nem volt mentségem. Most van. Részeg voltam.

Thomas: Ah, minő csoda!

Michael: Igen, ki mondaná. Szeretnék viszont megkérni valamire.

Thomas: Pénz kell?

Michael: Honnan tudod?

Thomas (*nevetve*): Szeretnék, ha még adnék? Azt hiszem, számomra akkor ért véget az életem, amikor te megszülettél. El kell tartanom a feleségem, hat gyermekem, a bátyámat... Most

meg mire kell?

Michael: Megnősülök, apa.

Thomas: Mi?

Michael: Nem hallottad? Nősülök.

Thomas: Tizenkilenc éves vagy.

Michael: Szeretem. Ez elég ok.

Thomas: Komolyan mondd?

Michael: Teljes mértékben. Apa, te varázsló, megváltoztam. Nem játszadózom kábítószerekkel. Nem szökdösöm a háztól. Nem próbálkozom öngyilkossággal. Jó, rendben, vannak még megoldatlan ügyeim az alkohollal, de egyébként...

Thomas: Igen, kész szerencse, hogy nem vagy kábítószerfüggő, hanem csak alkoholista.

Michael (*provokálóan*): Klaustól eltérően? Mi is érdekli őt, a morfium? Vagy a heroin?

Szünet.

Thomas: Mire kell a pénz? Hogy újból részegeskedj a nyomorult barátaiddal?

Michael: Nem. Összekapom magam, apám, esküszöm! Pénz kell, hogy olyan családom lehessen, amely tisztességesen megél.

Thomas: Gondoskodni fogok rólatok.

Michael: Úgy, ahogyan annak idején gondoskodtál rólunk?

Thomas: Ez meg mit jelent?

Michael: Amikor 8 éves voltam, szánkózni voltunk, nekem meg pisilnem kellett. Ezt nem merem megmondani neked és a gatyába pisiltem. Azt könnyebb volt megtennem, mint téged megkérni, hogy álljunk meg.

Thomas: Michael...

Michael: Abbahagyom az ivást. Nem okozok több gondot. Nem fognak újabb számlákat benyújtani a szarságaimért. Feleségem lesz, gyermekeink lesznek...

Thomas: Mennyi kell?

Michael: Mondjuk, tízezer dollár.

Thomas: Tízezer? Minek neked annyi?

Michael: Hát, talán legyen ez a te nászajándékod.

Thomas: Michael, figyelj rám. Bármit is gondolsz rólam, tényleg a legjobbat szeretném neked. (*Michael elneveti magát*) Komolyan mondom. Őszintén. Mire kell neked az a pénz? Ismét valamilyen problémád van?

Szünet. Hosszasan nézik egymást.

Michael: Csak... bizonyos adósságokat kell megadnom, csak ennyi. (*mérgesen*) Ha nem

akarsz, hát ne segíts rajtam! De rendbe hozom a dolgaimat, esküszöm, esküszöm neked. Minden rendben lesz, amikor megnősülök.

9.

1949. *Thomas és Goethe.*

Goethe: A háborúnak vége. Vége.

Thomas: Tudom. Már majdnem négy éve vége.

Goethe: És? Nem tértél vissza Németországba?

Thomas: Hogyan térjek vissza mindennek után? Azt hiszed, hogy mindent el lehet feledni? Annyit mondani, rendben van, semmi borzasztó? Az akadémikusok, akik ünnepeltek, utána petíciót írtak, hogy tiltsák meg az országba való beutazásomat. És most mondjam, hogy rendben, egy kicsit elszaladtak a lovak Önökkel, de mindent megbocsátok? Azt hiszed, hogy lehet ezt így?

Goethe: Nem. Nem gondolom.

Thomas: Soha többé nem fogok Németországban élni.

Goethe: Értem. Ne haragudj, elfelejtettem. Részvétem.

Thomas: Köszönöm.

Goethe: A legnehezebb dolog elveszíteni a fiad. Hidd el, tudom. Hát még ha öngyilkosságról van szó...

Thomas: Johann! Kérdeznék valamit – ha szabad.

Goethe: Persze.

Thomas: Mi lesz Michaellel?

Goethe: Tudni szeretnéd?

Thomas: Természetesen.

Goethe: Hegedűművész lesz. Nagy művész. Német irodalmat fog tanulni a Harvardon. A Berkeley-n tanár lesz.

Thomas: Boldog lesz! Örülök neki. Goethe, örülök, hogy ezt hallom.

Goethe: De le kell mondania a hegedülésről, neuropátia miatt. És a végén öngyilkos lesz.

Thomas: Öngyilkos?

Goethe: A sorsát senki sem kerülheti el.

Thomas: És a többiek? Golo, Elisabeth, Erika, Monika, velük mi lesz?

Goethe: Nem beszélhetek erről. Még az álmokban is vannak bizonyos szabályok.

Goethe eltűnik. Csendesen és körültekintően. Michael lép be. Katia feketében, ül.

Katia: Miért lett öngyilkos Klaus?

Michael: Nem tudom. Talán még ő sem tudja – ő sem tudta. Mindig is azt gondoltam, hogy ha valaki is öngyilkos lesz a Mann fivérek közül, az én leszek.

Katia: Ne beszélj így.

Michael: Apa hol van?

Katia: A szobájában. Ír.

Michael: Ír?

Katia: Michael, az apád egy zseni. Ezt ne feledd el. És ne gondold, hogy nem szenved.

Michael belép Thomas szobájába.

Michael: Apa.

Thomas: Michael. Visszajöttél.

Michael: Nyilvánvalóan.

Thomas: Hogy volt?

Michael: Hogyan lesz!? Eltemették. Mit gondoltál, mi fog történni? Hogy Klaus feltámad?

Thomas: Gúnyolódsz?

Michael: Bocsáss meg, Varázslóm! Minthogy a temetésen én voltam az egyetlen családtag, nem voltam biztos benne, hogy érdekel benneteket.

Thomas: Gondolod, hogy egy apának könnyű eltemetnie a fiát? Vagy egy anyának?

Michael: Nem maradhatok sokáig. Estére próbám lesz.

Thomas: Próbád?

Michael: Elfelejtetted, hogy két hónap múlva hangversenym lesz?

Thomas: Hogy felejthetném el. Alig várom, hogy meghallgathassam.

10.

Thomas, Katia. Néhány hónappal később.

Katia: Ugye milyen csodálatosan játszott Michael? Hát nem volt gyönyörű?

Thomas: De. Azt hiszem, van tehetsége.

Katia: Ki mondta volna, hogy így összekapja magát azok után, amiket tett?

Thomas: Katia, megbántad-e valaha is, hogy hozzám jöttél feleségül?

Katia: Honnan ez a kérdés?

Thomas: Nem tudom. Amikor ma este Michaelt hallgattam muzsikálni... Mintha emlékeztetett volna valamire... valami szomorúra... Pedig minden, amit szerettem volna... minden, amit szerettem volna, hogy előlről kezdjem az egészet. Mindent előlről. Előlről, hogy ne hibázzak, mint ahogyan hibáztam. Ha lett volna még egy esélyem, nagyon boldog lettem volna... de ilyen dolgok

nem történnek ezen a világon. Néha eszembe jut, hogyan is kezdtük, ahogyan a levelek hullottak a fákról, amíg a hideg München utcáit róttuk. Azét a Münchenét, amely ma már nem létezik.

Katia: És a matematikáról beszélgettünk...

Thomas: Meg a művészetekről... *(felnevet)* Én meg egész idő alatt boldog voltam, meg te is, mert volt jövőd, mert mindketten azt hittük, hogy van jövőnk... *(tisztá szívből nevet)* Hol volt a jövőnk? A Doktor Faustusban és a szennyes harisnyákban! A varázshegyben és a rántott padlizsánban! Íme, ezt hozta nekünk a jövő. Az az érzésem, hogy mindezt tudtam, mindent tudtam az álmaimban, mert Goethe erről beszélt, vagy valami hasonlóról. Elfelejtettem.

Szünet.

Thomas: Katia, mi történt velünk?

Katia: Ezt hogy gondold?

Thomas: Hogyan jutottunk idáig? A művészekhez láncolva, az élethez láncolva, mintha nem is éltem volna, hanem csak figyeltem másokat, hogyan élnek. És közben nem tudtam, nem is sejtettem, hogy én is megtehetem ugyanazt. Neked sem kellett volna így... minden lehetett volna másként.

Katia: Mi van veled... érdemes volt a háztartásbelidnek lenni, ha segíthettem, hogy alkoss... különben is, egy elveszett élet mit sem jelent A varázshegy ellenében...

Thomas: Nem érte meg. Katia, nemcsak egy elveszett élet volt.

Katia: Szerettelek. Talán még mindig szeretlek. Azt azonban tudom, hogy mindig is szerettem a Buddenbrookokat. És A varázshegyet.

Katia feláll és kimegy a szobából. Thomas Mann magára marad. Lassan kialszanak a fények, de nem teljesen. A félhomályból előjön a fiatal Thomas Mann, az asztalhoz ül és írni kezdi a Tonio Krögert.

Az ifjú Thomas: Elfelejtettelek-e benneteket? Nem, sohasem. Sem téged, Hans, és téged sem, én szőke Ingeborgom! Hiszen értetek dolgoztam, és amikor a helyeslést hallottam, titokban mindig körbepillantottam, hogy az elismerésben részetek van-e nektek is ... Hans, elolvastad-e már a Don Carlost, ahogyan azt megígérted a kertkaputokban? Ne tedd! Most már én sem kérem ezt tőled. Miért is érdekelne a király, aki sír, mert magányos? A kék szemednek nem kell el-

homályosulnia, elapadnia álmodban, a verseket és a melankóliát lesve... Bárcsak olyan lennék, mint te! Ha még egyszer újra kezdeném, úgy nőnék fel, mint te: becsületesen, örömben, egyszerűen, úgy, ahogy kell, rendezetten, összhangban Istennel és a világgal; ha azok szeretnének, akik ártatlanok és boldogok; ha téged vettelek volna feleségül, Ingeborg, és olyan fiam lett volna, mint te, Hans. Ha a megismerés átka és az alkotás kínjai nélkül élhettem volna, élni, szeretni és Istent dicsőíteni boldog egyszerűségben... Ha még egyszer újra kezdeném! De hát ez semmit sem segítene. Minden ugyanígy lenne – ugyan-

úgy, ahogyan meg is történt. Hiszen vannak, akik szükségszerűen tévelyegnek, lévén, hogy számukra nem is létezik egyenes út.

A fiatal Thomas feláll, összeszedi a papírjait. Egy pillanatra mintha összenézne az idős és a fiatal Thomas Mann. Majd az ifjú Thomas leszegett fejjel kiballag a szobából. A Varázsló feje lehanyatlik. Mintha aludna. Vagy mintha meghalt volna.

Vége

(Szerbről fordította **Mácsai Tibor**)

